Skatteutskottets betänkande 1984/85:35

om multinationella företags skatteförhållanden (förslag 1984/85:9)

Sammanfattning

På förslag av riksdagens skatteutskott har riksdagens revisorer på sin granskningsplan som ett ärende tagit upp frågan om de multinationella företagens skatteförhållanden.

I förslaget redovisas en vid Stockholms universitet upprättad förstudie om multinationella företags beskattning, en inom revisorernas kansli utarbetad tilläggspromemoria i samma ämne samt de remissvar som lämnats över förstudien och tilläggspromemorian. Förslaget innehåller också en av en arbetsgrupp inom riksskatteverket (RSV) framtagen promemoria rörande beskattning av vissa utlandstransaktioner. Utskottet föreslår – med understrykande av att frågan om de multinationella företagens beskattning bör bli föremål för fortsatta överväganden med bl. a. det av revisorerna redovisade materialet som underlag – att förslaget läggs till handlingarna. Två motioner rörande de multinationella företagens beskattning avstyrks av utskottet. Utskottet är enhälligt.

Motionerna

1984/85:678 av Carl-Henrik Hermansson m. fl. (vpk)

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer om skyndsamt förslag till beskattning av transnationella företag i enlighet med den s. k. globalmetoden, dvs. med hänsynstagande till koncernens totala vinst.

1984/85:2357 av Gunnar Björk i Gävle (c) och Pär Granstedt (c)

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen begär en skyndsam utredning av förutsättningarna för och möjligheterna till en lagändring syftande till att Sverige bättre kan hävda sin rätt till beskattning av i landet uppkomna vinster.

Utskottet

Frågan om de multinationella företagens skatteförhållanden har under en följd av år varit föremål för uppmärksamhet i olika sammanhang. Redan 1970 begärde riksdagen i enlighet med bevillningsutskottets hemställan en utredning angående de multinationella företagens beskattning. Bakgrunden till denna begäran var ett motionsyrkande att skattereglerna skulle effektiviseras i syfte att förhindra skatteflykt hos utländska företag verksamma i Sverige.

I syfte att motverka internationell skatteflykt har man i svensk skattelagstiftning infört särskilda skatteflyktsregler. En, den s. k. Luxemburgparagrafen, återfinns i 3 § lagen om statlig inkomstskatt (SIL) och har tillkommit i syfte att förhindra att i Sverige bosatta fysiska personer skall kunna ackumulera obeskattade vinster i utländska förvaltningsbolag. En annan och i sammanhanget intressantare bestämmelse är den s. k. korrigeringsregeln i 43 § kommunalskattelagen (KL) avsedd att förhindra inkomstöverföringar till utlandet via bl. a. felaktig internprissättning mellan företag i intressegemenskap.

I Sverige har sedan länge som allmän princip för beskattning av multinationella företag använts den s. k. arm's length metoden. Den innebär att en stat får beskatta den del av det internationella företagets vinst som uppkommit inom dess område. En alternativ metod är den s. k. unitarymetoden eller globalmetoden innebärande att varje land beskattar en del av det multinationella företagets totala vinst.

På förslag av riksdagens skatteutskott har riksdagens revisorer tagit upp frågan om de multinationella företagens skatteförhållanden. I förslag 1984/85:9 rekommenderar de bl. a. en översyn av det aktuella rättsområdet och att man – i avvaktan på resultatet av en sådan översyn – påbörjar ett arbete med att utfärda anvisningar och föreskrifter för tillämpningen av korrigeringsregeln i 43 § KL. Förslaget bygger på en förstudie rörande beskattningen av multinationella företag, upprättad vid Stockholms universitet. Denna förstudie jämte en inom revisorernas kansli upprättad tilläggspromemoria med vissa konkreta förslag till åtgärder i fråga om beskattningen av multinationella företag har varit föremål för remissbehandling.

Frågan om de multinationella företagens beskattning har tagits upp i två motioner. C. H. Hermansson m. fl. (vpk) pekar i motion 678 på att riksdagen för snart 15 år sedan begärde en utredning i ämnet men att denna ännu inte lett till några konkreta resultat. Motionärerna begär skyndsamt förslag om en beskattning i enlighet med globalmetoden. I motion 2357 begär Gunnar Björk i Gävle och Pär Granstedt (båda c) en skyndsam utredning av förutsättningarna och möjligheterna att vidta lagändringar som medför att Sverige bättre kan hävda sin rätt att beskatta här i landet uppkomna vinster.

En majoritet av de domstolar och myndigheter som yttrat sig över förstudien och revisorernas tilläggspromemoria delar uppfattningen att frågor rörande de multinationella företagens beskattning bör uppmärksammas och kontrollen av de multinationella företagen fortsätta. Det råder samtidigt betydande enighet om att mer genomgripande förändringar i den nu gällande ordningen inte bör genomföras utan ett omfattande utredningsarbete.

De internationellt verksamma svenska företagens andel av industrisysselsättningen i Sverige motsvarar enligt uppgift av revisorerna ca 48 %. De utländska företagens andel därav utgör enligt samma källa 6 %. Det måste mot den bakgrunden bedömas som naturligt att de internationella företagen

redovisar en vinst i Sverige som står i rimlig proportion till omfattningen av företagens verksamhet och konkurrensläget här i landet. Som flera remissinstanser uttalat får således de multinationella företagen inte gynnas i beskattningshänseende i förhållande till de rent inhemska företagen. Med hänsyn till de multinationella företagens stora ekonomiska betydelse för Sverige måste samtidigt beskattningsreglerna vara så utformade att de inte ensidigt gynnar nationella svenska intressen eller försvårar de internationella företagens verksamhet här i landet.

De i motionerna aktualiserade frågorna inrymmer mycket omfattande och utomordentligt svårlösta avvägningsproblem, vilket framkommit inte minst vid de kontakter som utskottet haft med beskattningsmyndigheter i Tyskland och USA, dvs. de länder som mer än andra ägnat sig åt att söka lösa problemen med de multinationella företagens beskattning.

Den kartläggning av rättsområdet som revisorerna presenterat i förslaget liksom den promemoria rörande beskattning av vissa utlandstransaktioner som upprättats av en arbetsgrupp inom RSV och bifogats verkets remissyttrande visar enligt utskottets mening klart att det finns behov av en fortsatt översyn av rättsområdet och att denna bör avse bl. a. korrigeringsregeln i 43 § KL. Mot bakgrund av det mycket omfattande utrednings- och forskningsarbete som f. n. pågår, bl. a. vid universiteten i Stockholm och Uppsala, inom riksskatteverket och på det internationella planet är det enligt utskottets mening inte erforderligt att nu tillsätta en särskild utredning av frågan. Revisorernas förslag med det däri redovisade materialet bör kunna utgöra underlag för den fortsatta översynen. Utskottet förutsätter att man därvid, utan särskild begäran från riksdagen, kommer att pröva de förslag till åtgärder som lämnats av revisorerna. Utskottet vill i sammanhanget, i likhet med revisorerna, särskilt understryka angelägenheten av att man så långt det är möjligt söker nå internationella lösningar. Med det anförda anser utskottet sig ha besvarat motion 2357. Någon anledning att tillsätta en särskild utredning föreligger inte, varför utskottet avstyrker motionen. Utskottet anser sig inte heller kunna biträda yrkandet i motion 678 om en beskattning av multinationella företag enligt den s. k. globalmetoden. Av den förstudie som finns intagen i förslaget framgår att metoden – där den tillämpats – mötts av kraftiga internationella protester med hänsyn bl. a. till att den kan leda till materiellt felaktiga taxeringar. Utskottet delar den i förstudien framförda uppfattningen att frågan om de internationella företagens beskattning inom överskådlig tid torde få lösas enligt arm's length-metoden och avstyrker följaktligen också motion 678.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motionerna 1984/85:678 och 1984/85:2357,
2. att riksdagen lägger förslag 1984/85:9 till handlingarna.

Stockholm den 26 februari 1985

På skatteutskottets vägnar
RUNE CARLSTEIN

Närvarande: Rune Carlstein (s), Stig Josefson (c), Olle Westberg (s), Hagar Normark (s), Ingemar Hallenius (c), Egon Jacobsson (s), Karl Björzén (m), Kjell Johansson (fp), Lars Hedfors (s)*, Anna Lindh (s)*, Ewy Möller (m), Bruno Poromaa (s), Gunnar Hökmark (m)*, Erkki Tammenoksa (s) och Bengt Wittbom (m)*.

* Ej närvarande vid justeringen.

minab/gotab Stockholm 1985 82108